

پیش بینی نگرش دانش آموزان نسبت به مدرسه براساس کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از کلاس درس

مهدی معینی کیا¹، عادل زاهد بابلان²، رقیه جبارنژاد شوطی³، احسان عظیم پور^{4*}

1. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی

2. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی

3. کارشناسی ارشد، رشته مشاوره گرایش مشاوره مدرسه، دانشگاه محقق اردبیلی

4. دکتر، برنامه ریزی، دانشگاه تبریز

تاریخ دریافت: 1395/11/25 تاریخ پذیرش: 1396/10/04

The Prediction of Students' Attitude Towards School on the Basis of the Quality of School Life and Perception of the Classroom

M. Moeinikia¹, A. Zahid Bablan², R. Jabarnezhad shoti³, E Azimpoor^{*4}

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, University of Mohaghegh Ardabili

2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, University of Mohaghegh Ardabili

3. Master's Degree, Consultation Advisor School, Mohaghegh Ardebil University

4. PhD, Planning, University of Tabriz

Received: 2017/02/13 Accepted: 2017/12/25

Abstract

The aim of the present study is the prediction of students' attitude toward school, based on the quality of school life and the perception of the classroom. The research method in terms of purpose is Practical and in terms of method of data collection is descriptive and correlation type. The sample for this study consists of all male and female high school students in the city Shot. The total number of statistical population is 1750 persons, 313 of them were selected as the sample by Using two stage cluster sampling method. For measuring the variables, the questionnaire of the quality of school life with 39 questions, the perception of class questionnaire with 56 questions and the questionnaire of attitude towards school with 35 questions were used. The content validity of the questionnaire was confirmed by experts and for determining the internal reliability of the questionnaires of quality of school life, perception of class and attitude towards school, Cronbach's alpha coefficient was used. The data analyses was done by using the SPSS16 software. For analyzing the data, descriptive and inferential statistical methods including correlation, multiple regression at the same time and structural equation modeling was used. The results showed that there is a relationship between the components of the quality of school life and the perception of class with attitudes toward school. 17 percent of the students' attitude towards school was based on components of the quality of life at school and 43 percent of the students' attitude towards school was determined on the basis of perception components class.

Keywords

The Quality of School Life, Perception of Class, Attitude to School, Students.

چکیده

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از کلاس درس است. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان شوط در سال تحصیلی 93-92 به تعداد کل 1750 نفر بوده است که تعداد 313 نفر از آنان، به عنوان نمونه، براساس روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری متغیرها از پرسش‌نامه 39 سؤالی کیفیت زندگی در مدرسه، پرسش‌نامه 56 سؤالی ادراک از کلاس و پرسش‌نامه 35 سؤالی نگرش نسبت به مدرسه استفاده شد. روایی محتوایی این پرسش‌نامه‌ها، توسط صاحب‌نظران تایید و برای تعیین پایایی از ضریب آلفای کرانباخ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS16 انجام گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آماری توصیفی و نیز استنباطی شامل همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج نشان داد بین مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از کلاس را نگرش نسبت به مدرسه رابطه وجود دارد. 17 درصد از نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه و 43 درصد از نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس مولفه‌های ادراک از کلاس تعیین شد.

واژگان کلیدی

کیفیت زندگی، ادراک از کلاس، نگرش به مدرسه، دانش‌آموزان.

* نویسنده مسئول: احسان عظیم‌پور

ایمیل نویسنده مسئول:

*Corresponding Author: ehsan.azimpoor1366@gmail.com

مقدمه

نگرش مثبت نسبت به مدرسه، از جمله عوامل اثرگذار مهم دیدگاه اجتماعی - شناختی است که در پیشرفت تحصیلی نقش موثری دارند (دی ایدرا¹، 2005؛ به نقل از خجسته مهر، عباس‌پور، کرایبی و کوچکی، 1391). پنتلیچوک² (1989) معتقد است نگرش دانش‌آموزان دربارهٔ مدرسه می‌تواند در جهت‌گیری‌های آن‌ها در فعالیت‌های یادگیری تأثیر عمده‌ای داشته باشد. دانش‌آموزان وقتی موضوع درس را لذت‌بخش و مفید بدانند، بر یادگیری تمرکز کرده و هدف تکلیف‌مداری را دنبال خواهند کرد. نگرش افراد دربارهٔ تحصیل و مدرسه در انتخاب اهداف آن‌ها مؤثر است. دانش‌آموزان زمانی در کلاس احساس امنیت و راحتی خواهند کرد که احساس کنند می‌توانند در کلاس فعالانه درگیر شده و در تصمیم‌گیری‌ها شرکت کنند. وقتی دانش‌آموز احساس کند معلم هر لحظه قصد ارزیابی او را دارد، احساس ایمنی نمی‌کند و در نتیجه جوی تنش‌زا ایجاد خواهد شد (گالوی و ادواردز³، 1992؛ به نقل از حسینی‌نسب حسینی‌نسب و میکاییلی‌منیع، 1377).

براساس نظریه شناختی-اجتماعی، محیط نیز بر رفتار و پیشرفت تحصیلی افراد تأثیر می‌گذارد. محیط کلاس، نقش حیاتی و نیرومندی در عملکرد تحصیلی، روان‌شناختی و رفتاری دانش‌آموزان دارد (کاپرمینک، لیدبتر، امونز و بلات⁴، بلات⁴، 2001؛ آندرمن و میگلی⁵، 1997). فراسر⁶ (1998)، (1998)، محیط کلاس را به صورت بافت‌های اجتماعی، روان‌شناختی و آموزشی که در آن‌ها یادگیری رخ می‌دهد و بر نگرش‌ها و پیشرفت دانش‌آموز تأثیر می‌گذارد، تعریف کرده است. منظور از ادراک محیط کلاس، ادراک یا برداشتی است که دانش‌آموز از ویژگی‌های مختلف روانی-اجتماعی کلاس خود دارد. پژوهش‌های انجام شده در 30 سال گذشته نشان داده‌اند که ادراک از محیط کلاس، تعیین‌کننده معنادار یادگیری دانش‌آموزان و نگرش مثبت و سازنده‌ای نسبت به تمامی فعالیت‌های مدرسه‌ای است

(فراسر⁷، 1998). وقتی دانش‌آموزان ادراک مثبتی از محیط کلاس خود به دست می‌آورند، عملکرد بهتر و نگرش‌های مثبت بیشتری به آموخته‌های خود خواهند داشت (درمن⁸، 2009). همچنین ادراک دانش‌آموزان از رفتار معلمانشان که جزئی از ادراکات کلاسی دانش‌آموزان محسوب می‌شود به عنوان یکی میانجی‌های مهم، بین رفتار معلمان و عملکرد یادگیری دانش‌آموزان عمل می‌کند (دن بروک⁹، 2001؛ به نقل از نیکدل، کدیور، فرزاد و کریمی، 1389).

ادراک دانش‌آموزان نیز یک مولفهٔ کلیدی و شاخصی ارزشمند از محیط کلاس است که می‌تواند به رفتارهای مناسب منجر شود و جهت‌گیری مثبت به زندگی را آسان سازد (ون پتگام، آلتزن، وانکر و روسل¹⁰، 2008). محیط‌های کلاس، درس و مدرسه بر پیشرفت و نگرش دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارند؛ به گونه‌ای که تفاوت عملکرد دو گروه از دانش‌آموزان با عملکرد تحصیلی بالا و پایین به نوعی به تفاوت ادراکشان از محیط یادگیری مربوط است که به جهت‌دهی معنادار به یادگیری منجر می‌شود (دورمن، 2008؛ لانگ¹¹ و همکاران، 2005؛ بینتی مات و افاندی ذکریا¹²، 2010؛ پتجم¹³ و همکاران، 2006؛ مایا و رووف¹⁴، 2004؛ به نقل از کارشکی، ارفع بلوچی و شیرزاد، 1393). همچنین لازم است که فراگیران یک جو مثبت کلاسی را احساس کنند. جو مثبت کلاس درس به این امر اشاره دارد که فراگیر تا چه حدی احساس مقبولیت اجتماعی می‌کند، همچنین تا چه حد می‌تواند با بقیه هماهنگ شود و مورد حمایت آن‌ها قرار گیرد (گودناو¹⁵، 1993). ادراک فعالیت‌های مدرسه‌ای یا کلاسی، دامنه گسترده‌ای از فرایندها، نگرش‌ها و باورها شامل ادراک کنترل، حمایت خود مختاری و انتخاب و لذت است (جتتری¹⁶، گابل¹⁷ و ریزا¹⁸، 2002). مرتضوی (1376)، نشان داد دانش‌آموزان

7. Fraser

8. Dorman

9. Den Brok

10. Van Petegem, Aelterman, Van Keer & Rosseel

11. Long

12. Bintimaat & zakaria

13. Petegem

14. Mayya & Roff

15. Goodenow

16. Gentry

17. Gable

18. Rizza

1. DeEadra

2. Pentelichuk

3. Galloway & Edwards

4. Kuperminc, Leadbeater, Emmons & Blatt

5. Andermen & Midgley

6. Fraser

نسبت به مدرسه دارد. هیوتوس و فراسر (1997) در پژوهشی نشان دادند همبستگی چشمگیری بین مولفه‌های ادراک محیطی و نگرش‌های یادگیری دانش‌آموزان به درس شیمی وجود دارد. همچنین ارتباط مستقیمی بین مولفه‌های ادراک از محیط کلاس (وابستگی دانش‌آموزان، حمایت معلم، درگیری دانش‌آموزان و جهت‌گیری تکلیف) با نگرش دانش‌آموزان وجود دارد. چیون و فراسر (1998) در پژوهشی رابطه بین نتایج آزمون، عزت نفس، نگرش و هفت مقیاس ادراکات کلاسی را در درس جغرافیا و ریاضی در کشورهای اندونزی و استرالیا مطالعه کردند که نتایج نشان داد دانش‌آموزان کلاس‌هایی که حمایت معلم، جهت‌گیری وظیفه و عدالت را بهتر درک می‌کنند، از عزت نفس و نگرش مطلوب‌تری برخوردارند. تالتون و سیمپسون (1987) در پژوهش خود بر اهمیت درک محیط کلاس درس در نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه تاکید کردند. تمام متغیرهای محیط کلاس درس که اندازه گیری شد به طور چشمگیری با نگرش به مدرسه در سراسر سال تحصیلی در ارتباط بود. همچنین یافته‌های آن‌ها نشان داد که ادراک کلاسی دانش‌آموزان تاثیر مثبتی بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه دارد. مایرز و فوتس (1992) در پژوهش خود نشان دادند که بین نگرش مثبت نسبت به مدرسه و محیط کلاس درس ارتباط وجود دارد. نگرش مثبت به مدرسه در کلاس‌هایی به وجود آمد که دانش‌آموزان سطوح بالایی از مشارکت، حمایت معلم، وابستگی دانش‌آموزان - دانش‌آموزان، نظم و انضباط و استفاده معلم از راهبردهای تدریس نوآورانه را درک کردند.

عامل دیگری که می‌تواند رابطه نزدیکی با نگرش نسبت به مدرسه و ادراک از کلاس داشته باشد کیفیت چگونگی زندگی دانش‌آموزان در مدرسه است. کیفیت زندگی در مدرسه عبارت است از بهزیستی و رضایت کلی دانش‌آموزان از جنبه تجارب منفی و مثبتی که ریشه در فعالیت‌های درون‌مدرسه‌ای آن‌ها دارد (مالین، لیناکیلا⁸، 2001؛ به نقل از سلطانی شال و همکاران، 1390). این تجارب مثبت و منفی که شکل‌دهنده ادراک کلی دانش‌آموزان از میزان رفاه، بهزیستی و رضایت کلی آن‌ها از زندگی درون‌مدرسه‌ای است، بیانگر سطح رضایت

موفق‌تر و نیز دانش‌آموزانی که نگرش مثبت‌تری نسبت به محیط آموزشی خود دارند، فضاهای آموزشی را مطلوب‌تر می‌یابند و ارزیابی می‌کنند. ادراک دانش‌آموزان از کلاس، بر انگیزش تحصیلی و اجتماعی، باورهای مربوط به خود، راهبردهای یادگیری، شرکت در فعالیت‌های یادگیری، رفتارهای یاری طلبی، پیشرفت تحصیلی و عملکرد هیجانی آن‌ها تاثیر می‌گذارد (تارنر، هیوسمن و اسپالرت¹، 2002؛ به نقل از نیکدل، کدیور، فرزاد و کریمی، 1389). چوی و بیک² (2002) نیز در مطالعه‌ای با عنوان رابطه ادراک دانش‌آموزان از محیط کلاس و نگرش دانش‌آموزان در کره، به این نتیجه رسیدند که محیط کلاس پیش‌بینی‌کننده خوبی برای نگرش مثبت دانش‌آموزان است. جو روان‌شناختی محیط یادگیری کلاس و ویژگی‌های بافتی و اجتماعی و حمایت معلم، تأثیرات معناداری بر رفتارهای یادگیری دانش‌آموزان، جهت‌گیری هدف آن‌ها، باورهای مربوط به خود، نگرش مثبت به مدرسه، اسنادهای علمی، کاربرد راهبردها، انگیزش تحصیلی و اجتماعی، عملکرد هیجانی، درگیری با تکالیف، ارزش‌های تحصیلی و پیشرفت تحصیلی آن‌ها در محیط‌های یادگیری مختلف دارد (لاروک³، 2008؛ سونگر و گانگرون، 2009⁴؛ دیویس⁵، 2003؛ میر و تارنر⁶، 2002؛ مورای و مالمگرن⁷، 2005).

کارشکی، ارفع بلوچی و شیرزاد (1393) در پژوهشی نشان دادند میان نگرش تحصیلی با ادراک کیفیت کلاسی دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد. یافته‌ها نشان داد که عوامل محیطی آموزش نقش بسزایی در نگرش دانش‌آموزان دارند. گرین و همکاران (2004) در پژوهشی دریافته‌اند که ادراکی که دانش‌آموزان از محیط یادگیری خود دارند بر انتخاب نوع نگرششان اثرگذار است. کیول و فیشر (2002) در پژوهشی به رابطه خوبی بین تمام مولفه‌های ادراک از کلاس با نگرش دانش‌آموزان رسیدند تالتون و سیمپسون (1987) در پژوهش خود نشان دادند که ادراک کلاسی دانش‌آموزان تاثیر مثبتی بر نگرش دانش‌آموزان

1. Turner, Husman, & Schallert
2. Choi & Baek
3. Larocque
4. Sungur&Gungoren
5. Davis
6. Meyer & Turner
7. Murray &Malmgren

8. Malin & Linnakyla

موثرترین راه برای حفظ و اطمینان از کیفیت زندگی در مدارس است نتایج پژوهش آینلی (1991) نشان داد همبستگی معناداری بین کیفیت زندگی ادارک شده دانش‌آموزان در مدرسه با رضایت و نگرش‌شان نسبت به مدرسه، روابطشان با معلم و همسالان و پیشرفت تحصیلی وجود دارد. سایر پژوهشگران نیز به رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با احساس تعلق به مدرسه، مشارکت بیشتر در تکالیف و امور مدرسه، انگیزه بالای فراگیری مطالب درسی، نگرش مثبت نسبت به مدرسه و رابطه صمیمی‌تر و بهتر دانش‌آموز با معلم و سایر همسالان و سلامت جسمی و روانی بهینه اشاره کرده‌اند (مک و فلاین⁷، 1998).

بنابراین، نگرش و مؤلفه‌های آن، از جمله نگرش نسبت به تحصیل به شدت تحت تأثیر عوامل محیطی و ادراکات افراد از این عوامل است که در سطح خانواده و نظام‌های آموزشی و اجتماعی گسترده‌اند؛ بنابراین عناصر و عوامل تشکیل دهنده در محیط‌های آموزشی (معلم، شیوه ارزشیابی، تجارب یادگیری، تکالیف، تشویق و تنبیه، اهداف آموزشی) از طریق تأثیر بر ادراک دانش‌آموزان از محیط کلاس، مواد و موضوع‌های درسی بر نگرش آنان پیرامون تحصیل و پیشرفت تحصیلی تأثیر می‌گذارند. پس ضروری است که در نظام آموزشی کنونی به نقش بارز ادراک دانش‌آموزان از کیفیت کلاس و مدرسه و بالطبع نگرش تحصیلی آنان توجهی دو چندان شود. بنابراین در این پژوهش به پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از کلاس درس پرداخته می‌شود.

روش پژوهش

روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان‌های شهرستان شوط (1790 نفر) در سال تحصیلی 93-92 بوده است. با استفاده از معیارهای جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان⁸ (1970) و از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای 313 نفر (147 دختر و 166 پسر) به عنوان نمونه آماری انتخاب و به پرسش‌نامه‌های کیفیت

دانش‌آموزان از زندگی روزانه خود در مدرسه است (آینلی¹، 1999؛ به نقل از سلطانی شال و همکاران، 1390).

نگرش نسبت به مدرسه شامل علاقه و عاطفه دانش‌آموز نسبت به مدرسه است (مصراآبادی، 1389). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که میزان انطباق فراگیران با تکالیف آموزشی ارتباط زیادی با نحوه نگرش آن‌ها به مدرسه دارد. همچنین هرچه دانش‌آموزان نگرش مثبت‌تری به مدرسه داشته باشند، از ادراک تحصیلی بالاتری نیز برخوردار خواهند بود (لوئنگ و لوئنگ²، 1992؛ به نقل از مصراآبادی، 1389). مک کوچ و سیگل³ (2003؛ به نقل از مصراآبادی، 1389) خاطر نشان می‌سازند که فراگیران دارای پیشرفت تحصیلی ضعیف، نگرش‌های منفی نسبت به مدرسه دارند. نتایج پژوهش میجرینکس⁴ (2002؛ به نقل از مصراآبادی، 1389) نیز نشان می‌دهد که چگونگی نگرش دانش‌آموزان به مدرسه با پیشرفت تحصیلی آن‌ها ارتباط معناداری دارد. دانش‌آموزانی که پیشرفت تحصیلی بالایی دارند در مدرسه به یادگیری علاقه‌مند هستند و نسبت به مدرسه نگرش مثبتی دارند و ادراک سازنده‌ای نسبت به تحولات و رویدادهای کلاسی از خود نشان می‌دهند. به علاوه در چندین پژوهش نشان داده شده است که همبستگی معناداری بین کیفیت زندگی ادارک شده دانش‌آموزان در مدرسه با رضایت و نگرش‌شان نسبت به مدرسه، روابطشان با معلم و همسالان و پیشرفت تحصیلی وجود دارد (آینلی، 1991). آینلی، باتن و میلر⁵ (1984) در نمونه 5932 نفری از دانش‌آموزان دوره راهنمایی دریافتند که کیفیت زندگی در مدرسه، 20 درصد از واریانس موفقیت تحصیلی آن‌ها را تبیین می‌کند و از طرفی نارضایتی از مدرسه و سطوح پایین کیفیت زندگی در مدرسه با بروز مشکلات رفتاری و پیشرفت تحصیلی پایین مرتبط است (مالین، لیناکیلا، 2001؛ به نقل از سلطانی شال و همکاران، 1390). سان کیونگ⁶ (1999) در پژوهشی نشان داد اکثر دانش‌آموزان از مدارس راضی بودند و احساسات منفی کمی نسبت به مدارس داشتند. ارتقای رابطه معلم- دانش‌آموز

1. Ainley
2. Leung & Leung
3. McCoach & Siegle
4. Majoribanks
5. Ainley, Batten & Miller
6. Sun-Keung

7. Mok & Flynn

8. Krejcie & Morgan

زندگی در مدرسه، ادراک از کلاس و نگرش نسبت به مدرسه پاسخ دادند.

ابزارهای پژوهش

1. پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه: این پرسش‌نامه اولین بار توسط باتن و ویلیامز¹ (1981)، به منظور سنجش رفاه و بهزیستی دانش‌آموزان راهنمایی ساخته شد. اندرسون و بروک (2000) پرسش‌نامه کیفیت زندگی در مدرسه را مورد تجدیدنظر قرار دادند. این پرسش‌نامه 39 سوال دارد که کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه را می‌سنجد. این ابزار هم نمره کلی و هم نمره‌های خرده‌مقیاس‌ها را به صورت جداگانه محاسبه می‌کند. سوال‌ها در یک مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت از 1 (کاملاً مخالفم) تا 4 (کاملاً موافقم) پاسخ داده می‌شود و شامل هفت خرده‌مقیاس، رضایت عمومی² (سوالات 1، 8، 11، 17، 21، 33) عواطف منفی³ (سوالات 5، 14، 18، 28، 37)، رابطه با معلم⁴

تحلیل عاملی این پرسش‌نامه توسط اندرسون و بروک (2000) انجام شد؛ به گونه‌ای که فرم اصلی 39 سوالی روی نمونه‌ای مشتمل بر 2573 نفر دانش‌آموز اجرا شد و در نتیجه هفت عامل که منعکس‌کننده 7 بعد فرض شده کیفیت زندگی در مدرسه بود به دست آمد (آینلی، فرمن، شرت⁹، 1991؛ به نقل از سلطانی شال، 1390). سلطانی شال و همکاران (1390) در پژوهشی به بررسی و روایی این پرسش‌نامه بر جامعه دانش‌آموزان ایرانی پرداختند که نتایج این پژوهش نیز 7 عامل رضایت عمومی، عواطف منفی، رابطه با معلم، فرصت، پیشرفت، ماجراجویی، انسجام اجتماعی را به دست داد که پایایی هر یک از عوامل به ترتیب 0/70، 0/76، 0/70، 0/71، 0/74، 0/72 و 0/82 به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی هر یک از مولفه‌های پرسش‌نامه کیفیت زندگی در مدرسه برای مولفه‌های رضایت عمومی، عواطف منفی، رابطه با معلم، فرصت، پیشرفت، ماجراجویی و انسجام اجتماعی به ترتیب 0/84، 0/66، 0/68، 0/83، 0/61، 0/73 و 0/61 و برای کل

جدول 1. شاخص‌های توصیفی متغیر کیفیت زندگی در مدرسه و میزان همبستگی آن با نگرش به مدرسه

مؤلفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه	میانگین	انحراف معیار	میزان همبستگی با نگرش به مدرسه
رضایت عمومی	20/16	3/18	0/04
عواطف منفی	9/55	3/16	-0/13
رابطه با معلم	16/01	2/13	0/17
فرصت	18/42	4/25	0/20
پیشرفت	12/49	3/11	0/34
ماجراجویی	14/95	3/15	0/30
انسجام اجتماعی	22/74	2/18	0/17
نگرش به مدرسه	178/95	4/81	-

پرسش‌نامه 0/88 به دست آمد.

2. پرسش‌نامه ادراک از کلاس: برای سنجش ادراک از محیط کلاس از پرسش‌نامه فراسر، فیشر و مک‌روبیور (1996) استفاده شد. فراسر، فیشر و مک‌روبیور (1996) این پرسش‌نامه را برای دانش‌آموزان دبیرستانی بر مبنای پرسش‌نامه «در این کلاس چه می‌گذرد»¹⁰ (WIHIC) ساختند که شامل 56 سوال است. سوال‌ها در یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از 1 (هرگز) تا 5 (همیشه) پاسخ داده می‌شود و شامل هفت خرده‌مقیاس، شامل وابستگی

(سوالات 2، 19، 22، 34، 38)، فرصت⁵ (9، 12، 15، 25، 31، 39)، پیشرفت⁶ (4، 7، 16، 26)، ماجراجویی⁷ (10، 13، 23، 27، 32) و انسجام اجتماعی⁸ (3، 6، 20، 24، 29، 30، 35، 36) است. همچنین سوالات 5، 14، 18، 28 و 37 برعکس نمره‌گذاری می‌شوند (باتن و ویلیامز، 1981).

1. Williams & Batten
2. General Satisfaction
3. Negative Affect
4. Relation with teacher
5. Opportunity
6. Achievement
7. Adventure
8. Social Integration

9. Ainley, Foreman & Sheret

10. What Is Happening In This Classroom questionnaire

دانش‌آموزان¹، حمایت معلم²، درگیری دانش‌آموزان³، جهت‌گیری تکلیف⁴، تحقیق⁵، همکاری⁶ و عدالت⁷ است. هر یک از مولفه‌ها نیز شامل هشت سوال می‌شوند. در ایران، نیکدل، کدیور، فرزاد و کریمی (1389) این پرسش‌نامه را اعتباریابی کرده و شاخص‌های تحلیل‌عاملی تأییدی (شاخص نیکویی برازش 0/94، شاخص تعدیل‌شده نیکویی برازش 0/96) مناسبی را به دست آوردند. در مطالعه نیکدل و همکاران (1389) ضریب پایایی هر یک از مولفه‌ها شامل

دانش‌آموزان¹، حمایت معلم²، درگیری دانش‌آموزان³، جهت‌گیری تکلیف⁴، تحقیق⁵، همکاری⁶ و عدالت⁷ است. هر یک از مولفه‌ها نیز شامل هشت سوال می‌شوند. در ایران، نیکدل، کدیور، فرزاد و کریمی (1389) این پرسش‌نامه را اعتباریابی کرده و شاخص‌های تحلیل‌عاملی تأییدی (شاخص نیکویی برازش 0/94، شاخص تعدیل‌شده نیکویی برازش 0/96) مناسبی را به دست آوردند. در مطالعه نیکدل و همکاران (1389) ضریب پایایی هر یک از مولفه‌ها شامل

جدول 2. شاخص‌های توصیفی متغیر ادراک از کلاس درس و میزان همبستگی آن با نگرش به مدرسه

میانگین	انحراف معیار	میزان همبستگی با نگرش به مدرسه	مولفه‌های ادراک از کلاس درس
27/13	4/26	0/59	وابستگی دانش‌آموزان
27/10	3/24	0/49	حمایت معلم
27/22	2/25	0/61	درگیری دانش‌آموزان
26/79	1/25	0/44	تحقیق
26/93	4/26	0/52	جهت‌گیری تکلیف
27/01	3/25	0/50	همکاری
27/67	2/24	0/24	عدالت
178/95	4/81	-	نگرش به مدرسه

می‌باشد. مصرآبادی (1389) پایایی هر یک از مولفه‌های این پرسش‌نامه را به ترتیب 0/81، 0/93، 0/92، 0/73 و 0/89 و ضریب پایایی کل پرسش‌نامه را 0/91 به دست آورد. در پژوهش حاضر نیز پایایی هر یک از مولفه‌های نگرش نسبت به معلم و کلاس، انگیزش/خودنظم‌دهی، نگرش نسبت به مدرسه، ادراک خودتحصیلی و ارزش‌گذاری هدف‌ها به ترتیب 0/70، 0/79، 0/83، 0/64 و 0/81 و برای کل پرسش‌نامه 0/90 به دست آمد.

به ترتیب 0/84، 0/87، 0/87، 0/86، 0/90، 0/88 و 0/90 به دست آمد. شریفی ساکی، فلاح و زارع (1393) ضریب پایایی هر یک از مولفه‌های شامل وابستگی دانش‌آموزان (0/74)، حمایت معلم (0/71)، درگیری دانش‌آموزان (0/74)، جهت‌گیری تکلیف (0/84)، تحقیق (0/85)، همکاری (0/76) و عدالت (0/82) و ضریب پایایی کل پرسش‌نامه را 0/89 به دست آوردند. در پژوهش حاضر نیز پایایی هر یک از مولفه‌های وابستگی دانش‌آموزان، حمایت معلم، درگیری دانش‌آموزان، تحقیق، جهت‌گیری تکلیف، همکاری و عدالت به ترتیب 0/79، 0/64، 0/82، 0/87، 0/82، 0/71 و 0/82 و برای کل پرسش‌نامه 0/92 به دست آمد.

یافته‌ها

در این قسمت نتایج مربوط به پژوهش ارائه می‌شود.

در جدول 1، شاخص‌های توصیفی متغیرکیفیت زندگی در مدرسه و میزان همبستگی آن با نگرش به مدرسه ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مولفه انسجام اجتماعی با 22/74 دارای بیشترین و مولفه عواطف منفی با 9/55 دارای کم‌ترین میانگین است. همچنین مشاهده می‌شود رابطه مثبت و معناداری بین مولفه‌های رابطه با معلم (r= 0/17)، فرصت (r= 0/20)، پیشرفت (r= 0/34)، ماجراجویی (r= 0/30)، و انسجام اجتماعی (r= 0/17) با متغیر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه وجود دارد (p ≤ 0/001 و p ≤ 0/01). نتایج نیز نشان می‌دهد بین

3. نگرش نسبت به مدرسه⁸: فرم اولیه این پرسش‌نامه که شامل 45 سؤال است، توسط مک کوچ و سیگل (2002) تهیه شده است و هدف از تهیه آن سنجش عوامل مرتبط با پیشرفت تحصیلی یا عدم پیشرفت تحصیلی

1. Student Cohesiveness
2. Teacher Support
3. Involvement
4. Task- Orientation
5. Investigation
6. Cooperation
7. Equity
8. The School Attitude Assessment Survey

جدول 3. ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه

p	t	β	R2	R	p	F	مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه
			0/17	0/41	0/001	8/65	
0/22	1/23	0/06					رضایت عمومی
0/27	-1/09	-0/7					عواطف منفی
0/001	3/39	0/20					رابطه با معلم
0/5	0/6	0/04					فرصت
0/001	4/14	0/26					پیشرفت
/19	1/31	0/07					ماجرایوبی
0/28	1/08	0/06					انسجام اجتماعی
0/01	2/6	-					ضریب ثابت

استفاده شد. ابتدا لازم بود پیش‌فرض‌های آماری این آزمون بررسی شود که این کار با استفاده از داده‌های آماری انجام شد. نتایج نشان داد پیش‌فرض استقلال نمرات باقی‌مانده (با استفاده از آماره دوربین-واتسون) و نبود چند هم خطی (بررسی شاخص‌های VIF و تحمل) (لاورنس؛ گامست و گارینو¹، 1391)، رعایت شده است.

با توجه به جدول شماره 3، مشاهده می‌شود ضریب تعیین (R^2) به دست آمده 0/17 است که مشخص می‌کند

مولفه عواطف منفی و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه ($r = -0/13$) رابطه منفی و معناداری وجود دارد ($p \leq 0/01$)؛ اما رابطه بین رضایت عمومی و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه غیرمعنادار است ($p > 0/05$).

جدول 2، شاخص‌های توصیفی متغیر ادراک از کلاس درس و میزان همبستگی آن با نگرش به مدرسه ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مولفه عدالت با 27/67

جدول 4. ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس مولفه‌های ادراک از کلاس

p	t	β	R2	R	p	F	مولفه‌های ادراک از کلاس
			0/43	0/65	0/001	30/92	
0/8	1/75	0/018					وابستگی دانش‌آموز
0/6	1/70	0/015					حمایت معلم
/004	2/92	0/43					درگیری دانش‌آموز
0/01	2/53	0/14					تحقیق
0/02	2/19	0/14					جهت‌گیری تکلیف
0/32	0/98	0/08					همکاری
0/8	1/75	0/018					عدالت
0/02	2/33	-					ضریب ثابت

17 درصد از نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه به وسیله مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه تعیین می‌شود. همچنین مشاهده می‌شود مقدار t پیش‌بین (مقدار ثابت) (b_0) برابر با 2/6 می‌باشد که از لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/01$). مولفه پیشرفت با مقدار t، 4/14 و بتای 0/26 بیشترین سهم پیش‌بینی را برای متغیر نگرش نسبت به مدرسه داراست. به علاوه مولفه رابطه با معلم با مقدار t، 3/39 و بتای 0/20

دارای بیشترین و مولفه تحقیق با 26/79 دارای کمترین میانگین است. همچنین مشاهده می‌شود رابطه مثبت و معناداری بین مولفه‌های وابستگی دانش‌آموزان ($r = 0/59$)، حمایت معلم ($r = 0/49$)، درگیری دانش‌آموزان ($r = 0/61$)، تحقیق ($r = 0/44$)، جهت‌گیری تکلیف ($r = 0/52$)، همکاری ($r = 0/50$) و عدالت ($r = 0/24$) با متغیر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه وجود دارد ($p \leq 0/001$). در ادامه برای پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از محیط کلاس از آزمون رگرسیون چندگانه به روش همزمان

1. Lawrence, Gamst & Garynv

مایرز و فوتس (1992)، چیون و فراسر (1998)، تالتون و سیمپسون (1987) و کیول و فیشر (2002) همسو است.

در تبیین نتایج این یافته‌ها می‌توان بیان کردن مدرسی که در آن روابط سازنده و تعاملات دوطرفه‌ای بین معلمان با دانش‌آموزان و دانش‌آموزان با دانش‌آموزان برقرار می‌شود، به بهبود یادگیری دانش‌آموزان توجه می‌شود، به ایجاد عواطف مثبت و کاهش عواطف منفی توجه می‌گردد، به باورهای دانش‌آموزان احترام گذاشته می‌شود و در دانش‌آموزان انگیزش درونی برای یادگیری ایجاد می‌شود و لزوماً به نگرشی مثبت در دانش‌آموزان منجر می‌شود که زمینه‌ساز ادراک تحصیلی بالاتر و پیشرفت تحصیلی می‌شود. همچنین در تبیین می‌توان گفت روش‌های تدریس معلم، نگرش‌ها و حمایت او و ادراک این حمایت از سوی دانش‌آموزان بر نگرش مثبت دانش‌آموزان تاثیر دارد. با توجه به اهمیت نقش کلاس در ایجاد نگرش‌های مثبت در دانش‌آموزان و نقش مهم متغیرهای محیط کلاس در یادگیری و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، ایجاد تعامل مناسب میان دانش‌آموز و محیط و بهبود کیفیت متغیرهای محیط کلاس نیل به اهداف آموزشی و نگرشی را آسان می‌نماید (فانی و خلیفه، 1388).

از یافته‌های دیگر پژوهش می‌توان به سهم 17 درصدی مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه و 43 درصدی مولفه‌های ادراک از کلاس در تبیین نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه اشاره کرد. از میان هفت مولفه کیفیت زندگی در مدرسه تنها مولفه‌های پیشرفت و رابطه با معلم با ضرایب بتای 0/29 و 0/20 قادر به پیش‌بینی معنادار نگرش دانش‌آموزان به مدرسه بودند و سایر مولفه‌های کیفیت زندگی در مدرسه (رضایت عمومی، عواطف منفی، فرصت، ماجراجویی و انسجام اجتماعی) پیش‌بینی معناداری نداشتند. همچنین از میان هفت مولفه ادراک از کلاس، مولفه درگیری دانش‌آموز، جهت‌گیری تکلیف، مولفه تحقیق و عدالت با ضرایب بتای 0/43، 0/14، 0/14 و 0/12 قادر به پیش‌بینی معنادار نگرش دانش‌آموزان به مدرسه بودند و سایر مولفه‌های ادراک از کلاس (وابستگی دانش‌آموز، حمایت معلم و همکاری) پیش‌بینی معناداری نداشتند. یافته‌های این قسمت از پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های تالتون و سیمپسون (1987)، گرین و همکاران (2004)، کیول و فیشر (2002) و بیک و چوی (2002) همسو است. در تبیین نتایج این یافته‌ها می‌توان اشاره کرد برقراری ارتباط مؤثر و مثبت با

دارای سهم پیش‌بینی خوبی برای متغیر نگرش نسبت به مدرسه است.

با توجه به جدول شماره 4، مشاهده می‌شود ضریب تعیین (R^2) به دست آمده 0/43 است که مشخص می‌کند 43 درصد از نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه به وسیله مولفه‌های ادراک از کلاس تعیین می‌شود. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقدار t پیش‌بین (مقدار ثابت) (b_0) برابر با 2/33 است که از لحاظ آماری معنادار می‌باشد ($p \leq 0/05$). همچنین مولفه درگیری دانش‌آموز با مقدار t ، 2/92 و بتای 0/43 بیشترین سهم را در پیش‌بینی متغیر نگرش نسبت به مدرسه داراست. به علاوه مولفه جهت‌گیری تکلیف با مقدار t ، 2/19 و بتای 0/14، مولفه تحقیق با مقدار t ، 2/53 و بتای 0/14 و در نهایت مولفه عدالت با مقدار t ، 2/41 و بتای 0/12، سهم خوبی برای پیش‌بینی متغیر نگرش نسبت به مدرسه دارد.

نتیجه‌گیری و بحث

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه براساس کیفیت زندگی در مدرسه و ادراک از کلاس درس بود. با توجه به نتایج به دست آمده مشخص شد رابطه مثبت و معناداری بین مولفه‌های رابطه با معلم ($r = 0/17$)، فرصت ($r = 0/20$)، پیشرفت ($r = 0/34$)، ماجراجویی ($r = 0/30$) و انسجام اجتماعی ($r = 0/17$) با متغیر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه وجود دارد. همچنین بین مولفه‌های عواطف منفی و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه ($r = -0/13$)، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در نهایت نیز نتایج نشان می‌دهد رابطه بین رضایت عمومی و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه ($r = 0/04$)، بسیار کوچک است که از لحاظ آماری نیز معنادار نیست. همچنین نتایج نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین مولفه‌های وابستگی دانش‌آموزان ($r = 0/59$)، حمایت معلم ($r = 0/49$)، درگیری دانش‌آموزان ($r = 0/61$)، تحقیق ($r = 0/44$)، جهت‌گیری تکلیف ($r = 0/52$)، همکاری ($r = 0/50$) و عدالت ($r = 0/24$)، با متغیر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه وجود دارد. یافته‌های این قسمت از پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های آینلی (1991)، مک و فلاین (1998)، کارشکی، ارفع بلوچی و شیرزاد (1393)، بیک و چوی (2002)، هیوتوس و فراسر (1997)،

کمک کنند تا روابط خوبی با همکلاسی‌های خود داشته باشند، همچنین حس اطمینان از موفقیت در دانش‌آموزان به وجود آورند و با کمک عوامل اجرایی مدرسه تا جایی که می‌توانند احساسات منفی دانش‌آموزان را کاهش دهند. معلمان با استفاده از روش‌های تدریس فعال، فرصت درگیری و همکاری دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری را فراهم آورند، همیشه حامی و راهنمای دانش‌آموزان خود باشند، عدالت آموزشی و رفتاری را سرلوحه خود قرار دهند و فرصت تحقیق و پژوهش را برای دانش‌آموزان خود فراهم آورند. معلمان و حتی اولیا با فراهم کردن فرصت‌هایی برای انتخاب، تصمیم‌گیری و مهار درونی و استفاده از تکالیف چالش‌انگیز، متنوع و لذت بخش می‌توانند نقش مهمی در ایجاد ادراک مفید، کیفیت زندگی بهتر و نگرش مثبت دانش‌آموزان داشته باشند. به علاوه به دست‌اندرکاران نظام آموزشی و به ویژه معلمان در فرایند یاددهی - یادگیری با بهره‌گیری از روش‌های فعال و مشارکتی تدریس و تنوع بخشیدن به محیط یادگیری - آزمایشگاه، کارگاه‌ها، کتابخانه و همچنین فراهم ساختن زمینه‌های شکل‌گیری افکار و باورداشتهای مثبت در دانش‌آموزان درباره خود و توانمندی‌های‌شان، زمینه ایجاد محیط‌های یادگیری سازنده‌گرا را فراهم سازند؛ چرا که در محیط‌های آموزشی سازنده‌گرا زمینه شکل‌گیری نگرش مثبت درباره محیط فراهم می‌شود. علاوه بر نتایج حاصل از هر پژوهش، هر پژوهشی محدودیت‌هایی نیز دارد. از جمله محدودیت‌های مهم این پژوهش می‌توان به جمع‌آوری داده‌های پژوهش تنها از طریق پرسش‌نامه و وجود محدودیت‌های ذاتی این ابزار و امکان بروز مطلوبیت اجتماعی و سوگیری پاسخ‌ها اشاره کرد. همچنین با توجه به این که پژوهش حاضر در جامعه‌ای نسبتاً کوچک انجام نشد و دارای محدودیت زمانی و مکانی می‌باشد، تعمیم نتایج باید با احتیاط صورت گیرد.

دانش‌آموزان باعث تسهیل امر آموزش و کاهش رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان می‌شود. جو کلاس در هر شرایط بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه، مطالعه، تحصیل و حتی خودپنداری آن تأثیر می‌گذارد (کدیور، 1382). همچنین براساس نظریه خودتعیین‌گری (دسی و رایان، 2008)، معلمان و رفتار آن‌ها به عنوان یکی از عوامل بافتی و اجتماعی مهمی قلمداد می‌شود که بر رفتار، نگرش و بهزیستی و تحول مثبت دانش‌آموزان اثر بسزایی دارند. با توجه به این که بیشتر وقت دانش‌آموزان و معلمان در کلاس صرف انجام فعالیت‌ها و تکالیف یادگیری می‌شود به همین دلیل ادراک دانش‌آموزان از تکالیف و فعالیت‌های یادگیری می‌تواند بر میزان نگرش و تحول مثبت آن‌ها تأثیر بگذارد. وقتی دانش‌آموزان فعالیت‌های یادگیری را جذاب، سودمند و با ارزش ادراک می‌کند، علاقه بیشتری به انجام فعالیت‌های کلاسی نشان می‌دهند و در نتیجه نگرش بهتری به مدرسه پیدا می‌کنند. فعالیت‌های یادگیری زمانی حاصل می‌شود که دانش‌آموز باور کند می‌تواند فعالیت‌های یادگیری را انتخاب و در تصمیم‌گیری‌های کلاس شرکت کند (ادراک درگیری در فرایندهای کلاسی). وقتی دانش‌آموز خود را از جانب معلم مختار و انتخاب‌گر ادراک می‌کند که بتواند در چارچوب معین براساس توانایی، سلیقه، علاقه و تمایل خود، فعالیت یادگیری را انتخاب کند و چنین برداشت کند که در نظر معلم فردی با ارزش و توانمند است؛ بنابراین ادراک از محیط کلاس با تأثیری که بر باورهای افراد از جمله خودکارآمدی دارد باعث نگرش مثبت دانش‌آموزان می‌شود. ادراک خودمختاری باعث می‌شود دانش‌آموز تکالیف انتخاب شده را با ارزش، مهم و مفید بداند و آن‌ها را با علاقه انجام دهد. وقتی هم موفق شد و بازخورد مثبت را براساس عدالت آموزشی دریافت کرد، باور می‌کند فردی کارآمد و شایسته است؛ چنین بافت کلاسی حمایت‌گر است.

براساس نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود معلمان روابط سازنده‌ای با دانش‌آموزان خود برقرار نکنند و به دانش‌آموزان

منابع

اسلاوین، رابرت ای (1385)، روان‌شناسی تربیتی، نظریه و کار بست، ترجمه یحیی سید محمدی، تهران، نشر روان.
الوین گولدر (1987). بحران جامعه‌شناسی غرب، (ترجمه فریده ممتاز، 1383)، تهران: شرکت سهامی انتشار.
بون، جان، کورنر، لین (1389)، کیفیت زندگی و سالمندان، ترجمه کمال حسین محقق، تهران: نشر دانژه.

آذربایجانی، مسعود؛ سالاری‌فر، محمدرضا؛ عباسی، اکبر؛ کاویانی، محمد و موسوی‌اصل، سیدمهدی (1382). روان‌شناسی اجتماعی با نگرش به منابع اسلامی، تهران: انتشارات سمت.
اتو کلاین، برگ (1386). روان‌شناسی اجتماعی، ترجمه علی محمد کاردان، تهران: نشر اندیشه.

- بال، ساموئل (1373). انگیزش در آموزش و پرورش. ترجمه سید علی اصغر مسدد، شیراز: دانشگاه شیراز.
- بهنر، جرد؛ وانک، میکایل (1384). نگرش‌ها و تغییر آن‌ها. ترجمه علی مهداد، تهران: انتشارات جنگل.
- تویسرکانی راوری، فاطمه؛ عربزاده، مهدی و کدیور، پروین (1394). رابطه محیط کلاس، اهداف پیشرفت و تفکر تأملی با عملکرد ریاضی دانش‌آموزان. مجله روان‌شناسی مدرسه، 6(4)، 52-69.
- حسینی نسب، سید داود و میکائیلی منبع، فرزانه (1377). ادراک دانش‌آموزان از محیط روانشناختی کلاس و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی، انگیزش درونی و اضطراب آنان. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، 3(5)، 55-72.
- حجازی، الهه؛ صالح نجفی، مهسا و غلامعلی لواسانی، مسعود (1394). رابطه ادراک از محیط کلاس و خوش بینی با تحول مثبت دانش‌آموزان. روان‌شناسی، 19(2)، 189-198.
- خواجه سروی، غلامرضا و اسدی، علیرضا (1387). نقش روحانیت و روشنفکران دینی در تغییر نگرش عمومی مردم ایران به نهضت حسینی در جریان انقلاب اسلامی. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، 4(15)، 12.
- خجسته مهر، رضا؛ عباس‌پور، ذبیح اله؛ کرابی، امین و کوچکی، رحیم (1391). تأثیر برنامه موفقیت تحصیلی بر عملکرد و خود پنداره تحصیلی، نگرش نسبت به مدرسه، یادگیری شیوه موفقیت در مدرسه و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان. مجله روان‌شناسی مدرسه، 1(1)، 27-45.
- رایبیز، استیفن (1376). مبانی رفتار سازمانی، ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رافعی، فاطمه (1390). بررسی رابطه ادراک از محیط کلاس با سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم راهنمایی شهرستان آران و بیدگل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبایی.
- رضاییان، علی (1379). مدیریت رفتار سازمانی، تهران: انتشارات سمت.
- روش بلاو، مارک و نیون، ادیل (1386). روان‌شناسی اجتماعی، ترجمه سید محمد دادگران، تهران: انتشارات مروارید.
- سلطانی شال، رضا؛ کارشکی، حسین؛ آقامحمدیان شعراف، حمیدرضا؛ عبدخدایی، محمدرضا و بافنده، حسین (1390). بررسی روایی و پایایی پرسش‌نامه کیفیت زندگی مدرسه‌ای در مدارس شهر مشهد. مجله روان‌شناسی، 19(2)، 189-198.
- در مدارس شهر مشهد. علوم پزشکی دانشگاه کرمان، 19(1)، 79-93.
- سیدجوادی، سیدرضا (1383). مدیریت رفتار سازمانی، تهران: انتشارات نگاه دانش.
- سیف، علی اکبر (1391). روان‌شناسی پرورشی نوین. روان‌شناسی یادگیری و آموزش، تهران، نشر دوران.
- سحرناز، نجات (1387). کیفیت زندگی و اندازه‌گیری آن. مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران، 4(2)، 57-62.
- شرف‌الدین، سیدحسین (1377). نگرش. ماهنامه معرفت ویژه نامه علوم سیاسی و جامعه‌شناسی، 7(25)، 86.
- شریفی ساکی، شیدا؛ فلاح، محمدحسین و زارع، حسین (1393). نقش خودکارآمدی ریاضی، خودپنداره ریاضی و ادراک از محیط کلاس در پیشرفت ریاضی دانش‌آموزان با کنترل جنسیت. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 1(14)، 18-28.
- صالحی، منیره و کارشکی، حسین (1393). ارزیابی الگوی نقش مؤلفه‌های ادراکات کیفیت کلاسی در مؤلفه‌های ناسازگاری دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های مشهد. مجله روان‌شناسی مدرسه، 3(4)، 92-110.
- فریبرز، نیکدل؛ کدیور، پروین؛ فرزند، ولی الله و کریمی، یوسف (1389). بررسی شاخص‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه ادراک از محیط کلاس. اندازه‌گیری تربیتی، 53-32.
- قدیری، پروین؛ اسدزاده، حسن و فریبرز، درتاج (1389). بررسی رابطه ادراک از محیط کلاس درس و جهت‌گیری هدف با پیشرفت تحصیلی ریاضی در دانش‌آموزان دختر پایه سوم متوسطه. روان‌شناسی تربیتی، 8(19)، 115-137.
- کارشکی، حسین؛ حرازی، سید علینقی؛ قاضی طباطبایی، سید محمود (1387). بررسی ادراکات محیطی مدرسه‌ای و اهداف پیشرفت؛ آیا نوع مدرسه، رشته تحصیلی و منطقه محل سکونت تفاوت ایجاد می‌کند؟. مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی، 9(2)، 79-93.
- کارشکی، حسین؛ ارفع بلوچی، فاطمه و شیرزاد، زینب (1393). رابطه ادراکات کیفیت کلاسی دانش‌آموزان دختر با نگرش تحصیلی آنان. رویکردهای نوین آموزشی، 9(1)، 75-88.
- کارشکی، حسین؛ مؤمنی مهمویی، حسین و قریشی، بهجت (1393). مقایسه انگیزش تحصیلی و کیفیت زندگی دانش‌آموزان پسر مشمول ارزشیابی توصیفی با ارزشیابی سنتی. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، 11(13)، 104-114.
- کریمی، یوسف (1388). نگرش و تغییر نگرش. تهران: نشر ویرایش.
- کدیور، پروین (1385). روان‌شناسی تربیتی، تهران، سمت.

- مهدی زاده، زهرا؛ ابوالقاسمی، عباس و رستم اوغلی، زهرا (1393). نقش پردازش اطلاعات و سبک‌های اسناد در پیش‌بینی کیفیت زندگی دانش‌آموزان دارای بدشکلی بدن. *مجله روان‌شناسی مدرسه*. 3(4). 111-127.
- مکسول، جان سی (1385). اصول نگرش آنچه هر رهبری باید بداند، ترجمه سیمین موحد، تهران: انتشارات پیکان.
- Ainley J. (1991). High school factors that influence students to remain in school. *Journal of Educational Research*; 85(2): 69–80.
- Ainley J. (1999). Schools and the social development of young Australians: Frameworks, outcomes and influences. Paper presented at the 1999 National Social Outcomes of Schooling Forum organized by the Performance Measurement and Review Branch, Education Queensland, Surfers Paradise, Australia.
- Ainley J., Batten M, Miller H. (1984). Patterns of Retention in Australian Government Schools and Staying at School in Victoria. Hawthorn, Victoria, (Australian Council for Educational Research).
- Ainley J., Foreman J., Sheret M. (1991). High school factors that influence students to remain in school. *The Journal of Educational Research*; 85(2): 69– 80.
- Andermen, E. M. & Midgley, C. (1997). Changes in achievement goal orientations and perceived classroom goal structures across the transition to middle level schools. *Contemporary Educational Psychology*, 22, 269–298.
- Anderson L.W. & Bourke S.F. (2000). Assessing affective characteristics in the schools (2nd Ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates., p: 201
- Arbuthnott, Katherine, D. (2009). Education for sustainable development beyond attitude change. *International Journal of Sustainability in Higher Education*; 10(2), 144-153.
- Baek, S. G, Choi, H.J. (2002). The Relationship between Students' Perceptions of Classroom Environment and Their Academic Achievement in Korea Asia Pacific, *Education Review*, 3(1), 125-135.
- Bonomi A, Patric D, Bushnell D. (2000). Validation of the united states' version of the World Health Organization Quality of Life (WHOQOL) instrument. *Journal of Clinical Epidemiology*; 53: 1-12.
- Bulcock J.W., Whitt M.E., Beebe M.J. (1991). Gender differences, student wellbeing and high school achievement. *The Alberta Journal of Educational Research*; 37: 209–24.
- گرفتین، مورهد (1385). رفتار سازمانی، ترجمه سید مهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده، تهران: انتشارات مروارید.
- مهرآرا، علی اکبر (1373). زمینه روان‌شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات مهرداد.
- مرتضوی، شهرناز (1376). فضاهای آموزشی از دیدگاه روان‌شناسی محیط. انتشارات سازمان نوسازی و تجهیز مدارس کشور. چاپ اول.
- Chionh, Y. H. & Fraser, B. J. (1998). Validation and use of the “What is Happening In This Class” Questionnaire in Singapore. Paper presented at Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Diego.
- Davis, H. A. (2003). Conceptualizing the role and influence of student-teacher relationships on children's social and cognitive development. *Educational Psychologist*, 38(4), 207-234.
- Dorman, Jeffrey P. (2009). Partitioning the variance in scores on classroom environment instruments. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*. 9, 18-31.
- Epstein, J. L., & Mcpartland, J. M. (1976). The concept and measurement of the quality of school life. *American Educational Research Journal*, 13(1), 15-30.
- Fraser, B. J., Fisher, D. L., & McRobbie, C. J. (1996). Development, validation and use of personal and class forms of a new classroom environment instrument. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, New York.
- Fraser, B. J. (1998). Classroom learning environments: Development, validity, and applications. *Learning Environments Research*, 1, 7-33.
- Gentry, M. Gable, R. K. & Rizza, M. G. (2002). Students' perceptions of classroom activities. Are there grade-level and gender differences. *Journal of Educational Psychology*, 94, 539-544.
- Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents. *Psychology in the Schools*, 30(1), 79-90.
- Green, B. A., Miller, R. B., Crowson, H. M. Duke, B. L. & Akey, K. L. (2004). Predicting high school student, cognitive engagement and Attitude: contribution of classroom perception and motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 20 (4), 462- 482.
- Hunus, R., & Fraser, B. J. (1997). Chemistry learning Environment in Brunei Darussalam's secondary Schools. In D. L. Fisher. & T. Rickards. (Eds.), *Science, Mathematics and Technology Education and National Development: Proceedings of the V ietnam conference* (pp.108-120). Hanoi; Vietnam.

- King CR, Hinds PS.(2003). Quality of Life from Nursing and Patient Perspective. Jones and Bartlett publishers. Massachusettes.
- Koul, R. & Fisher, D. (2002). Students' Perception of Science Classroom Learning Environment in Jammu, India: Attitudes and Gender Differences. *Journal of Science and Mathematics Education in S.E. Asia*, 26(2): 107-130.
- Kuperminc, G. P., Leadbeater, B. J., & Blatt, S. J. (2001). School social climate and individual differences in vulnerability to psychopathology among middle school students. *Journal of School Psychology*, 39(2), 141-159.
- Kuperminc, G. p., Leadbeter, B. j., Emmons, C., & Blatt, S. J. (2001). Perceived school climate and difficulties in the social adjustment of middle school students. *Applied Development Science*, 1, 79-55.
- LaRocque, M. (2008). Assessing perceptions of the environment in elementary classroom: The link with achievement. *Educational Psychology in Practice*, 24(4), 289-305.
- Leung, J.P., & Leung, K., (1992). Life satisfaction, self-concept and relationship with parents in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 653-665.
- Majoribanks, K., (2002). The predictive validity of an attitude toward school scale in relation to children's academic achievement. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 201-211.
- McCoach, D.B., & Siegle, D., (2003). The school attitude assessment survey revised: A new instrument to identify academically able students who underachieve. *Educational and Psychological Measurement*, 63(3), 414-429.
- Mitchelle, D. & Spady, W. (1978). Organizational contexts for implementing outcome based education. *Educational Researcher*, 7 (7), 9-17.
- Mok M., Flynn M.(1998). Effect of Catholic school culture on students' achievement In the Higher School Certificate Examination: A multilevel path analysis. *Educational Psychology*; 18: 409-32.
- Murray, C. & Malmgren, K. (2005). Implementing a teacher-student relationship program in a high-poverty urban school: Effects on social, emotional, and academic adjustment and lessons learned. *Journal of School Psychology*, 43, 137-152.
- Myers, R.E., & Fouts, J.T. (1992). A cluster analysis of high school science classroom environments and Attitude to school. *Journal of Research in Science Teaching*, 29(9), 929-937.
- Pang Sun-Keung, N.(1999). Students' Perceptions of Quality of School Life in Hong Kong Primary Schools. *Educational Research Journal*, 14(1). 49-71.
- Pentelichuk, M. W. (1989). A Study of the School Attitudes of Grades 4-6 Indian Students in the Schools Northwestern Saskatchewan. A thesis submitted to The Faculty of Graduate Studies and Research, University of Saskatchewan.
- Sakiz, G. (2007). Does Teacher Affective Support Matter? An Investigation of the Relationship among Perceived Teacher Affective Support, Sense of Belonging, Academic Emotions, Academic Self-efficacy Beliefs, and Academic Effort in the Middle School Mathematics Classroom, Doctoral Dissertation of Philosophy, The Ohio State University.
- Sunger, S. & Gunggoren, S. (2009). The role of classroom environment perceptions in self-regulated learning and science achievement. *Elementary Education Online*, 8(3), 883-900. Switzerland: (2007), Available at: www.who.int/school_youth_health/gsh/en
- Talton, E.L., & Simpson, R.D. (1987). Relationships of attitude toward classroom environment with attitude toward and achievement in science among tenth grade biology students. *Journal of Research in Science Teaching*, 24(6), 507-525.
- Van Petegem, K., Aelterman, A., Van Keer, H., & Rosseel, Y. (2008). The influence of student characteristics and interpersonal teacher behaviour in the classroom on student's wellbeing. *Social Indicators Research*, 85(2), 279-291.
- Verma, M. H. (2008). Learners attitude and Its impact on language Learning. *International conference- language issues in English medium. Hong Kong.*
- Wei, L. S., & Ellas, H.(2011). Relationship between students' perceptions of classroom environment and their motivation in learning English language. *International Journal of Humanities and Social Science*. 1(21). 240-250.
- Williams T., Batten M.(1981). The quality of school life. Melbourne, Australia, Australian Council for Educational Research. World Health Organization. Global school health initiative. Geneva
- Williams, T., & Batten, M. (1981). The quality of school life. (ACER Research Monograph No.12). Hawthorn, Victoria: ACER.
- Zeidner, M. & Schleyer, E.J. (1999). Evaluating the effects of full-time vs part-time educational programs for the gifted: Affective outcomes and policy considerations. *Evaluation and Program Planning*, 22, 413-427.